

RIIGIKOHUS

Avaldatud veebilehel *Riigikohus* (<https://www.riigikohus.ee>)

Avaleht > Riigikohus: maksuhaldur peab pangakonto väljavõtet küsima kõigepealt konto omanikult

Riigikohus: maksuhaldur peab pangakonto väljavõtet küsima kõigepealt konto omanikult

28. jaanuar 2026

Riigikohus selgitas tänases otsuses, millistel tingimustel võib Maksu- ja Tolliamet (MTA) nõuda maksumenetluses pangakonto väljavõtteid ja kasutada kriminaalmenetluses kogutud tõendeid.

Kohtus oli arutusel MTA maksuotsus, millega ehitusettevõtet kohustati tasuma 470 000 eurot. Maksuhalduri väitel tegi äriühing oma juhatuse liikmetele ettevõtlusega mitteseotud väljamakseid ja nad kasutasid raha isiklike kulude katteks. Ettevõtte vaidlustas maksuotsuse kohtus, kuid haldus- ja ringkonnakohus jätsid kaebuse rahuldamata.

Riigikohus tühistas varasemad otsused ja saatis asja halduskohtule uueks arutamiseks. Peamiseks põhjuseks oli see, et hoolimata kaebaja soovist ei korraldanud haldus- ja ringkonnakohus asjas suulist istungit, vaid lahendasid vaidluse kirjalikult. Lisaks juhtis Riigikohus tähelepanu probleemidele pangakonto väljavõtete nõudmisel ja kriminaalmenetluses kogutud tõendite kasutamisel maksumenetluses.

Pangaväljavõtet tuleb esmalt küsida juhatuse liikmelt endalt

Kohtuasjas vaieldi muu hulgas selle üle, kas äriühingu juhatuse liikme pangakonto väljavõtet võib tõendina kasutada. Kõigepealt nõudis MTA pangaandmeid juhatuse liikmelt, aga siis tühistas oma korralduse ja pöördus otse panga poole.

Seaduses on sõnaselgelt kirjas, et maksuhaldur peab pöörduma andmete saamiseks kõigepealt maksukohuslase poole. Riigikohus leidis, et see põhimõte laieneb ka äriühingu juhatuse liikmele, kui ta pole ise maksukohuslane.

Riigikohus märkis, et pangakonto väljavõtte edastamine riivab inimese eraelu puutumatust, kuna selle alusel saab teha kaugeleulatuvaid järeldusi tema eraelu ja käitumisharjumuste kohta. Seega on tegu isikuandmetega, mida võib koguda ainult vajalikus ulatuses. Maksuhalduri päringus peab olema ka selgelt kirjas, mis on andmete nõudmise eesmärk, et inimesel oleks võimalik oma õigusi tõhusalt kaitsta.

Riigikohus rõhutas, et alles pärast seda, kui inimene ise on jätnud põhjendamatult andmed esitamata, saab MTA nõuda väljavõtet pangalt. Inimese teadmata nii-öelda tema selga taga võib andmeid küsida vaid erandjuhul, näiteks kui valmistatakse ette vara arestimist. Praeguses kohtuasjas selliseid erandlikke asjaolusid polnud.

Põhiõigusi tõsiselt riivavate tõendite kasutamist peab hoolikalt kaaluma

Prokuratuuri loal kasutas MTA maksumenetluses tõendina ka juhatuse liikme elukoha läbiotsimise protokoll. Kriminaalmenetluses koostatud protokolliga soovis MTA näidata, et läbiotsimisel ei leitud suures koguses sularaha, mida juhatuse liige plaanis enda sõnul äriühingule hiljem tagastada.

Riigikohus selgitas, et kriminaalmenetluse andmete kasutamiseks haldusasjas ei piisa ainult prokuratuuri loast. Lisaks tuleb kohtul ka kontrollida, kas tõendi kogumise nõudeid ja korda on järgitud, kui kriminaalasjas pole seda juba tehtud.

Samuti peab maksuhaldur tõendi kasutamisel arvestama, kuivõrd intensiivselt selle kogumisel inimese põhiõigusi riivati. Näiteks kui tõend on maksustamise küsimuses pigem vähetähtis, aga on saadud läbiotsimise või jälitustoiminguga, siis tuleb MTA-l selle kasutamist eriti hoolikalt kaaluda ja põhjendada.

Riigikohtu hinnangul selles kohtuasjas neid põhimõtteid ei järgitud. Pealegi polnud läbiotsimise eesmärk kriminaalasjas üldse sularaha otsimine, mistõttu ei saanud protokollil hiljem kasutada ka selle tõendamiseks, et raha ei leitud.

Kaebaja soovil tuleb temale kaalukas kohtuasjas istung teha

Seoses kohtuistungiga korraldamisega selgitas Riigikohus, et kui kaebaja soovib istungit ja haldusasja sisu ei anna kohtule alust sellest keeldumiseks, siis tuleb istung vähemalt ühes kohtuastmes läbi viia.

Praegusel juhul oli kohtuasi kaebaja jaoks kaalukas, puudutades ligi poolt miljonit eurot. Lisaks olid vaidluse all nii faktilised kui ka õiguslikud asjaolud, mida võib olla suulisel istungil lihtsam selgitada. Kohtuistung aitab kaebajal eeldatavasti oma õigusi paremini kaitsta ja sellest keeldumist ei saa põhjendada ainult vajadusega lahendada asi võimalikult kiirelt ja väikeste kuludega.

Riigikohtu otsusega ja kohtunik Nele Siitami täiendava arvamusegasaab tutvuda siin.^[1]

Teate sisestas:

Arno Pöder
pressiesindaja
arno [dot] poder@riigikohus [dot] ee

Allikas URL: <https://www.riigikohus.ee/et/uudiste-arhiiv/riigikohus-maksuhaldur-peab-pangakonto-valjavotet-kusima-koigepealt-konto-omanikult>

Lingid

[1] <https://www.riigikohus.ee/et/lahendid/?asjaNr=3-21-1530/29>